

תאריך עדכון : 11:31:25 17/09/2020

מבוא לאמנות יהודית - ציור ופיסול במאה ה-19 וראשית המאה ה-20

21747-01

סמסטר ב' 2 ש"ס

Introduction to Jewish Art - 19th and Early 20th Century Painting and Sculpture

מרצה: פרופ' מרים ריינר - ויינר

תאור הקורס:

ניתוח יצירתם וחיהם של אמנים ממוצא יהודית במערב ומזרח אירופה כגון: מוריץ אופנהיים, יוסף ישראלס, מקס ליברמן, (גרמניה), מארק אנטוקולסקי, יצחק לויטן, לאוניד פסטרנק, יהודה פן, (רוסיה) מאוריצי גוטליב, שמואל הרשנברג, לאופולד פיליכובסקי (פולין), משה אפרים ליליאן, בוריס שץ וזאב רבן (פעילים ב-"בצלאל"), יחשוף את החיפוש אחר הזהויות האישיות, הלאומיות, והאמנותיות והתגלמותן ביצירה. בחינת יצירתם של אמנים אלו תיערך במקביל לסקירת הרקע החברתי, הפוליטי וההיסטורי של התקופה, שכללה אירועים שהשפיעו על יצירתם, כמו: הנאורות והאמנציפציה, ההטמעות והאקולטוריזציה, עליית הלאומנות והתגברות האנטישמיות, ההגירה וציונות. יצירתם של האמנים היהודים תבחן ותשווה לעולם האמנות הלא-יהודי שפעל סביבם, במזרח אירופה ובמערבה, וכן תיבחן השפעת הדיאלוג הזה לאורכו של הדיון. הקורס תבחן גם את דרכי התצוגה של "אמנות יהודית" בתערוכות בראשית המאה ה-20, בפריז, לונדון ובברלין.

מהלך השיעורים:

הקורס יכלול מצגות PPT בכל שיעור, וסיור למוזיאון ישראל ו/או מוזיאון תל-אביב.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מס' השיעור

נושא השיעור

קריאה מומלצת/חובה*

הערות

1.

אמנציפציה בגרמניה: הופעתו של מוריץ אופנהיים

*מוריץ אופנהיים, הצייר היהודי הראשון, מוזיאון ישראל, ירושלים, סתיו 1983.

.2

"חיי המשפחה היהודית המסורתית" – אלבום התמונות של

מוריץ אופנהיים

Heuberger, Georg and Anton Marek, (eds.), *Moritz Daniel Oppenheim: Jewish Identity in 19th Century Art*, exh. cat., Jewish Museum in Frankfurt, Dec 16, 1999 – April 2, 2000.

.3.

דימוי של היהודי הנודד בפולקלור ואמנות נוצרית ותגובתו של מוריץ אופנהיים

Richard I. Cohen, "The 'Wandering Jew' from Medieval Legend to Modern Metaphor," in *The Art of Being Jewish in Modern Times*, ed. Barbara

Kirshenblatt-Gimblett and Jon Karp, Philadelphia, 2006, pp. 147-175.

.4

בחיפוש אחרי הצדק החברתי: יוסף ישראלס ומקס ליברמן

*Rogoff, Irit, "Max Liebermann and the Painting of the Public Sphere," *Art*

and its Uses, New York, 1990, pp. 91-109.

*Cahn, Walter, "Max Liebermann and the Amsterdam Jewish Quarter," in *The Art of*

Being Jewish in Modern Times, ed. Barbara Kirshenblatt-Gimblett and Jon Karp, Philadelphia, 2006, 208-227.

.5

מארק אנטוקולסקי אומנות רוסית וחברה יהודית בעידן הרפורמות

של אלקסנדר ה-II

*Rajner, Mirjam, "The Awakening of Jewish National Art in Russia," *Jewish*

Art, vol. 16/17, 1990-91, pp. 98-121.

.6

מארק אנטוקולסקי כאמן רוסי, יהודי ואוניברסאלי

Glants, Musya, *Where is My Home? The Art and Life of the Russian Jewish Sculptor*

Mark Antokolsky, 1843-1902, Baltimore, 2010.

.7

יסאק לויטן ולאניד פסטרנק: ציור הנוף ברוסיה, אימפרסיוניזם וזהות היהודית-הרוסית בסוף המאה ה-19

Rajner, Mirjam, "Levitan's Jewish Graveyard," *The Israel Museum*

Journal, vol. XII, Summer 1994, pp. 29-34.

Pasternak, Leonid Osipovich, *The Memoirs of Leonid Pasternak*, with Introduction by

Josephine Pasternak, London, 1982.

Pasternak, Josephine, *Tightrope walking: a memoir*, edited by Helen Pasternak Ramsay and Rimgaila Salys,

Bloomington, Ind., Slavica, 2005

.8

יהודה פן וציורי חווייה יהודית-רוסית

Kazovskii, Grigorii, *Artists from Vitebsk: Yehuda Pen and his Pupils*, Moscow, 1991.

.9

מאוריצי גוטליב כאמן פולני ויהודי

ירושלים, 200, מאוריצי גוטליב, אמנות, היסטוריה, זיכרון, מנדלסון, עזרא

.10

שמואל הרשנברג – אמן יהודי-פולני בשלהי המאה התשע-עשרה האירופאים

*כהן, ירחמיאל (ריצ'ארד), "הדילמה היהודית בשלהי המאה התשע-עשרה בדמיונו של האמן שמואל הרשנברג," בתוך

תמונה וצליל; אמנות, מוסיקה, היסטוריה. עורך: ירחמיאל כהן. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל; החברה ההיסטורית הישראלית, תשסז, ע"מ 327-353.

*Cohen, Richard I. and Mirjam Rajner, "The Return of the Wandering Jew(s) in Samuel

Hirszenberg's Art," *Ars Judaica*, The Bar-Ilan Journal of Jewish Art, Vol. 7, January

2011, pp. 33-56.

.11

"חזרה לגטו" – אמנים יהודים מדמיינים חיי היהודים בעיירה

Natter, G. Tobias, *Rabbiner, Bocher, Talmudschüler. Bilder des Wiener Malers Isidor Kaufmann*, Jüdisches Museum der Stadt Wien, 1995.

*Baker, Zachary M., "The painter as ethnographer: Maurycy Minkowski and the European Yiddish intelligentsia before World War I," *Czernowitz at 100; the First Yiddish Language Conference in Historical Perspective*, Edited by Kalman Weiser and Joshua A. Fogel. Lanham, MD: Lexington Books, 2010, pp. 125-135.

.12

אמנות וציונות: מארטין בובר ואפרים משה ליליין

* Rosenfeld, Gavriel D. "Defining 'Jewish Art' in Ost und West, 1901-1908, A Study in the Nationalization of Jewish Culture," *Leo Baeck Institute Yearbook*, 1994, vol. 39

(1), 83-110.

Schmidt, Gilia Gerda, *The Art and the Artists of the 5th Zionist Congress, 1901*, New York 2003

א. מ. ליליין, האמן הציוני הראשון, המוזאון הפתוח תפן, 1997.

.13

אמנות וציונות: בוריס שץ ואמנות "בצלאל"

צלמונה, יגאל, בוריס שץ, אבי האמנות הישראלית, מוזיאון ישראל, ירושלים, תשס"ו.

.14

מציגים את "אמנות יהודית" – תערוכות ומוזיאונים בראשית המאה ה-20

Cohen, Richard. I., ed., *Visualizing and Exhibiting Jewish Space and History, Studies in Contemporary Jewry*, vol. xxvi, 2012.

דרישות קדם:

אין

חובות / דרישות / מטלות **:

-השתתפות

-מבחן

מרכיבי הציון הסופי:

ציון מספרי; בחינה 90% השתתפות 10%

כללית

- 1* Amishai-Maisels, Ziva, "Origins of the Jewish Jesus," in *Complex Identities; Jewish Consciousness and Modern Art*, ed. by Matthew Baigell and Milly Heyd, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2001, pp. 51-86.
- 2* Baskind, Samantha and Larry Silver, *Jewish Art: A Modern History*, London, 2011, pp. 7-79.
3. Cohen, Richard. I., *Jewish Icons, Art and Society in Modern Europe*, Berkley, 1998, pp. 154-260
- 4* Cohen, Richard. I., "The "Wandering Jew" from Medieval Legend to Modern Metaphor," in *The Art of Being Jewish in Modern Times*, ed. Barbara Kirshenblatt-Gimblett and Jon Karp, Philadelphia, 2006, pp. 147-175.
5. Cohen, Richard. I., ed., *Visualizing and Exhibiting Jewish Space and History, Studies in Contemporary Jewry*, vol. xxvi, 2012., 3-24; 55-79; 133-158; 243-257.
- Tumarkin Goodman, S., (ed.) *The Emergence of Jewish Artist in Nineteenth-Century Europe*, The Jewish Museum, New York, November 18, 2001-March 17, 2002.
- גרמניה: ההשכלה והטמעות (מוריץ אופנהיים ומאקס ליברמן)
- *7מוריץ אופנהיים, הצייר היהודי הראשון, מוזיאון ישראל, ירושלים, סתיו 1983.
- 8* Cahn, Walter, "Max Liebermann and the Amsterdam Jewish Quarter," in *The Art of Being Jewish in Modern Times*, ed. Barbara Kirshenblatt-Gimblett and Jon Karp, Philadelphia, 2006, 208-227.
9. Dekkers D. (ed.), *Jozef Israels, 1824-1911*, exh. cat., Jewish Historical Museum, Amsterdam, December 17, 1999- April 2, 2000.

10. Gilbert, C. Barbara, *Max Liebermann, From Realism to Impressionism*, exh. cat., Skriball Cultural Center, Los Angeles, Sept 15, 2005-Jan 29, 2006.

11. Heuberger, Georg and Anton Marek, (eds.), *Moritz Daniel Oppenheim: Jewish Identity In 19th Century Art*, exh. cat., Jewish Museum in Frankfurt, Dec 16, 1999 – April 2, 2000.

12* Rogoff, Irit, "Max Liebermann and the Painting of the Public Sphere," Ezra Mendelsohn ed., *Art and its Uses, The Visual Image and Modern Jewish Society, Studies in Contemporary Jewry*, New York, 1990, pp. 91-109.

רוסיה: בין אוניברסאלי ללאומי (מארק אנטוקולסקי, יסאק לביתן, לאוניד פסטרנאק, יהודה פן)

13. Glants, Musya, *Where is My Home? The Art and Life of the Russian Jewish Sculptor Mark Antokolsky, 1843-1902*, Baltimore, 2010.

14. Kazovskii, Grigorii, *Artists from Vitebsk: Yehuda Pen and his Pupils*, Moscow, 1991

15. Litvak, Olga, "Rome and Jerusalem: The Figure of Jesus in the Creation of M. M. Antokol'skii," in *The Art of Being Jewish in Modern Times*, ed. Barbara Kirshenblatt-Gimblett and Jon Karp, Philadelphia, 2006, pp.228-253.

16. Pasternak, Leonid Osipovich, *The Memoirs of Leonid Pasternak*, with Introduction by Josephine Pasternak, London, 1982.

17. Pasternak, Josephine, *Tightrope walking: a memoir*, edited by Helen Pasternak Ramsay and Rimgaila Salys, Bloomington, Ind., Slavica, 2005.

18* Rajner, Mirjam, "The Awakening of Jewish National Art in Russia," *Jewish Art*, vol. 16/17, 1990-91, pp. 98-121.

פולין: שאלות הזהות (מאוריצי גוטליב ושמואל הירשנברג)

19* כהן, ירחמיאל (ריצ'ארד), "הדילמה היהודית בשלהי המאה התשע-עשרה בדמיונו של האמן שמואל הירשנברג," בתוך

תמונה וצליל; אמנות, מוסיקה, היסטוריה. עורך: ירחמיאל כהן. ירושלים: מרכז זלמן שזר

לתולדות ישראל; החברה ההיסטורית הישראלית, תשסז, ע"מ 327-353.

20. מאוריצי גוטליב, איגרת ודברי-יומן, ירושלים, תשט"ז.

21* Cohen, Richard I. and Mirjam Rajner, "The Return of the Wandering Jew(s) in Samuel

Hirszenberg's Art," *Ars Judaica*, The Bar-Ilan Journal of Jewish Art, Vol. 7, January

2011, pp. 33-56

22. Guralnik, Nehama (ed.), *In the Flower of Youth, Maurycy Gottlieb, 1856-*

1879, Tel Aviv Museum of Art, Tel Aviv, 1991.

21. מנדלסון, עזרא, מאוריצי גוטליב, אמנות, היסטוריה, זיכרון, ירושלים, 2006 (תרגום מ-

Brandeis, *Painting a People: Maurycy Gottlieb and Jewish Art*, Mendelsohn, Ezra (2002

"חזרה לגטו" – אמנים יהודים מדמיינים חיי היהודים בעיירה

23* Baker, Zachary M., "The painter as ethnographer: Maurycy Minkowski and the European Yiddish intelligentsia before World War I," *Czernowitz at 100; the First Yiddish Language Conference in Historical Perspective*, Edited by Kalman Weiser and Joshua A. Fogel. Lanham, MD: Lexington Books, 2010, pp. 125-135

24. Natter, G. Tobias, *Rabbiner, Bocher, Talmudschüler. Bilder des Wiener Malers Isidor*

Kaufmann, Jüdisches Museum der Stadt Wien, 1995.

[The worlds of S. An-sky \[book + sound recording\] : a Russian Jewish intellectual at the turn of the century, edited by Gabriella Safran and Steven J. Zipperstein.](#), Stanford, Calif. : Stanford University Press, 2006.

אמנות וציונות: ליליין, שץ "ובצלאל

26. בצלאל של שץ, 1929-1906, מוזאון ישראל, ירושלים, תשמ"ג.

27* א. מ. ליליין, האמן הציוני הראשון, המוזאון הפתוח תפן, 1997.

28. צלמונה, יגאל, בוריס שץ, אבי האמנות הישראלית, מוזאון ישראל, ירושלים, תשס"ו.

29* Rosenfeld, Gavriel D. "Defining 'Jewish Art' in Ost und West, 1901-1908, A Study in

the Nationalization of Jewish Culture," *Leo Baeck Institute Yearbook*, 1994, vol. 39(1), 83-110

30. Schmidt, Gilia Gerda, *The Art and the Artists of the 5th Zionist Congress, 1901*, New York 2003.

מטרות הקורס / תוצרי הלמידה*:

מטרות על: הקורס יעקוב אחר ההתפתחויות הכרונולוגיות של הנוכחות היהודית באמנות המודרנית באירופה מתקופת האמנציפציה והופעת האמנים היהודים הראשונים במאה ה-19 עד להקמת "בצלאל - בית מדרש לאמנות ולמלאכות-אומנות" בירושלים ופעילותו המוקדמת בראשית המאה ה-20. בנוסף, הסטודנטים ילמדו על אספנות ודרכי התצוגה של אמנות יהודית בראשית המאה ה-20.

מטרות ספציפיות: לימוד על הביוגרפיות והתפתחות המקצועית של האמנים היהודים ילמד את הסטודנטים על התנאים החברתיים, הפוליטיים והיסטוריים שונים שסובבו את האמנים והשפיעו על יצירתם.

ותוצאות הלמידה: באמצעות הניתוח של יצירותיהם התלמידים ירכשו ידע על סגנונות ותנועות אמנותיים שונים קיימים במרכזי אמנות המערביים וגם ב"פריפריה", בבתי הספר לאמנות ובאקדמיות במזרח אירופה. התלמידים ילמדו כיצד למקם את היצירה של האמן ממוצא היהודי בהקשר האמנותי, חברתי והיסטורי רחב יותר. הסטודנטים ילמדו על ביטוי הזהות היהודית באמצעות התערוכות ותצוגות של האמנות יהודית בראשית המאה ה-20.